

وویکرن اتے پنجابی قوم دیاں ذاتی، سماجی، آرٹھک سہسیاواں

بھارت نوں پنڈاں دا دیش کیہا جاندا ہے اتے ایہہ کہاوٹ پنجاب پرانت
اُپر وی پوری طرح لاگو ہندی ہے۔ پراجین سماج وچ پنڈ اک سرو
سنپن اکائی ہندا سی۔ ہر پنڈو آپنیاں سوجیاں لوڑاں پنڈ وچوں ہی
پوریاں کردا سی۔ جاں اس طرح وی کیہا جا سکدا ہے کہ پنڈ دا آپنا
اُتپادان کھیتتر ہندا سی اتے او سے انوسار ہی کھپت نوں ڈھال لیا جاندا
سی۔ اس دے نعل ہی ایہہ وی اک تھ ہے کہ بھارت دا بہت پُرائے
سپیاں توں ودیشی، گو آندھی مُکلاں نعل وپار چلیا آ رہا ہے۔ اتھوں
تک کہ پنجاب آپنی بھوگولک سہتی دے باوجود باہرے مُکلاں نعل پوری
طرح جھڑیا رہا ہے۔ دریائی اتے سڑکی آواجائی بحال سی۔ قافلے بناے اوٹھاں،
خچراں دی سہائتا نعل وپاری آپنا مال ودیش لجاندا اتے لیاؤندا
سن۔ شیر شاہ سُوری سڑک اس نوں افغانستان، ایران اتے اُزیبکستان نعل
جوڑدی سی، جس دے کنڈھے رُکن، آرام کرن لئی سراواں بنیاں ہونیاں سن۔
آواجائی دی سہولت کارن ہی پنجاب باہری حملہوراں نعل جنگاؤدھاں دی
دھرتی بیجا رہا ہے۔

بھارت وچ سچے توں پہلی ملٹی نیشنل کمپنی، ایسٹ انڈیا کمپنی ہے۔ اُس
سپیں بھارت اُپر مُغلاں دا راج سی۔ اس نے ہولی ہولی وپار دی شہ
لے کے مُغلاں توں راج کھوہ کے دیش نوں انگلینڈ دی بستی وچ تبدیل
کر دتا سی۔ اس توں سچے ہی اندازہ لایا جا سکدا ہے کہ جے اُس
پُرائے، ہن نالوں گھٹ وکست سپیں وچ اک بہو-قومی کمپنی، بھارت
جھے ویشال دیش نوں غلام بناؤن وچ کامیاب ہو گئی سی تاں ورتمان
ویشویکرن دیاں ساریاں سہولتاں نعل پوری طرح لیس بھوکومی کمپنیاں
کی نہیں کر سکدیاں۔ آرنجک پڑا وچ ایسٹ انڈیا کمپنی اتے بھارت وچ
کارز شیل برتانوی سرکار اک ہی سکے دے دو پاسے سن۔ ایہناں دا
مقصد بھارت دا کچا مال کوڈیاں دے بھاء ہونجھ کے اپنے مُک لے جانا

آتے پھر اوس نوں پکے مال وچ فیکٹریاں، ملاں دوارا تبدیل کرے
 مہنگے مل تے مٹر بھارت وچ ہی بیچنا سی۔ انگریزاں دی آمد توں
 پہلاں سرکاری ٹیکس وستاں دے روپ وچ پراپت کیتا جاندا سی پر انگریز
 سرکار نے اس نوں کیش وچ بدل دتا۔ ریونیو (معاملہ) آتے پانی
 دی قیمت (آبیانہ) لاگو کر دتی گئی۔ بازار وچ خرید فروخت پہلاں جو
 وستو وٹاندرے دے روپ وچ آتے پھر اشرفیاں دے روپ وچ ہندی سی
 انگریزاں دے آؤن نعل کیوش وچ بدل گئی۔ مڈھلے دور وچ سٹھانک
 لڑائی جھگڑیاں دے فیصلے پنچائت کردی سی۔ پنچائت سٹھانک لوکاں دے وچوں
 ہی ہندی سی، اس لئی سچ جھوٹ دا نتارا صحیح آتے سوکھا ہو جاندا
 سی پر نویں ودیشی راج پرٹالی نے سہاجک حالتاں وچ وی ادھار موک
 پرورتن کر دتا سی۔ لوک نا گرک بن گئے سن جنہاں توں سرکار ٹیکس
 وسولدی سی آتے بدے وچ اوناں دے مال جان دی راکھی دی گرنٹی دیندی
 سی۔ اس لئی لڑائی جھگڑے نیٹاؤن لئی نیاں پرٹالی ہوند وچ لیاندی گئی،
 جس وچ عدالتوں دوارا فیصلے کیتے جان لگے، جس واسطے لوکاں نوں وکیل
 کرن لئی اوناں نوں فیس دیہی پین لگی۔
 اس طرح پونجی جاں دھنوراشی سموچے ورتارے دا ادھار بن گئی۔ اس
 دھن نوں کھاؤن دے سادھن سن کھیتی اُتپادن دی وچ، وپار جاں نوکریاں۔
 کھیتی ادھارت ارتھووسٹھا ہون کرے نویں راج پر بندھ نے زمین دا لیکھا
 جوکھا کرن لئی آتے کھیتی اُتپادن نوں آپنی نگرانی وچ لین لئی مال
 محکمہ سٹھاپت کر دتا سی۔ گرداؤری دوارا سارا حساب کتاب نگرانی وچ
 رکھیا جان لگا۔ غیر کھیتیکار ورگاں نوں کھیتی اُتپادن دے وپاری، دوکاندار
 جاں کھیت مزدور بنا دتا گیا۔ پھلسروپ کھیتی نوں بہت سستے بھاء خریدیا
 جاندا سی آتے اوس توں دگنے بھاء تے مٹر بیچیا جاندا سی۔ اس
 کرے کسان دی آرتھک حالت بہت پتلی پے گئی سی۔ اوس کولوں آبیانہ
 آتے مالیا ہی نہ تار ہندے۔ پر بندھ نے اس دے حل واسطے شاہوکارا

پرنالی جو پہلاں ہی پرچلت سی نوں اُتساہت کیتا۔ کسان شاہوکار دے
 قرضے دی مار وچ آ گیا جتھوں نکل سکنا اسمجھو ہون تے شاہوکاراں
 نے گھنے کیتیاں زمیناں، بیا کراؤتیاں شروع کر دتیاں۔ کسان وچ
 ہاہا کار مچ گئی۔ اس بے چینی نوں تھمن واسطے سرکار نے قانون بنا
 دتا کہ شاہوکار، واپکار توں زمین نہیں ہتھیا سکیگا۔ زمین او سے کول
 رہیگی جو اوس تے کھیتی کردا ہے۔ قرضے ڈب گئے تاں شاہوکار پچھے
 ہٹ گئے پھر کسان دی سہائتا لئی سرکاری ایجنسیاں، بینک آگے آ گئے۔
 دیش نوں پوری طرح بستی وچ بدل دتا گیا سی۔

آزادی توں بعد وی بھارت سرکار اوناں ہی لیہاں تے چل رہی ہے۔
 کھیتی کپتھر وچ اُجھکے پنجاب نعل اک بستی جیہا ہی وبار کیتا جا
 رہا ہے۔ اتھے کھیتی نعل سبندھت چھوٹیاں موٹیاں فیکٹریاں توں بناں کوئی
 وڈا اڈیوگ نہیں لگایا گیا۔ پہلا یتن جاکھڑا ڈیم آتے نہر دی اُساری
 سی اوس وچوں وی باندر کھوہ انوسار بجلی آتے پانی دا حصہ پہلاں
 ہی راکھواں کر لیا گیا سی۔ اس توں بناں دو تھرمل پلانٹ لائے گئے
 ہن، تیجا بن رہا ہے۔ ہائیڈل پراجیکٹاں دی سہجوانا دے باوجود ادھر
 توجوں نہیں دتی جا رہی۔ دُنیا بھر وچ پرمانو بجلی گھر لگے ہوئے ہن،
 پنجاب نوں نہیں دتے گئے، دتے ہن تھرمل پلانٹ کیونکہ نت دن کولنے
 واسطے پنجاب منگتیاں ہار جھولی اڈے کھڑا رہے۔ پنجاب دا اڈیوگیکن
 نہیں مشینیکرن ہویا ہے، پھر وی پنجاب نے کھیتی اُتپادن نعل دیش نوں
 نکو نک بھر دتا ہے۔ لیکن پنجاب دی خوش حالی درکنار ہے۔ پہلاں رجواڑیاں
 کولوں کساناں نوں تنگ کروائے نیکسلائٹاں نوں اُجھرن دا موقع دتا
 گیا۔ رجواڑاشاہی ختم ہون تے بے روزگاری آتے دھرم، ذاتی ادھارت و تکر
 کر کے پنجاب سسسیا دا دینت کھلھا چھڈ دتا گیا، جس دیاں کرنیاں
 اجے تک سنجالیاں نہیں گئیاں کہ پنجاب دے کھیتی و اُتپادن نوں گھٹے کوڈیاں
 رولن دی منشا ہت سبسڈیاں بند کر دتیاں ہن، کھاداں دوائیاں مہنگیاں

کر دتیاں ہن پر اناج دے بھاء وچ وادھا کرن توں پرائیس کمیشن
 ہر وار سر پھیر جاندا ہے۔ پنجاب دا کھیتی اُتپادن رُلدا چھڈّے ودیشاں
 توں اناج اُچی قیمت تے درآمد کیتا جا رہا ہے کیونکہ اس درآمد
 وچ ادھیکاریاں اتے نیتاواں دے ودیشی دورے اتے کمیشن نیہت ہن۔
 آزاد دیش وچ نہرو کال پہلا پڑا مَنیا جاندا ہے جس نے سماج وادی
 قسم دا ڈھانچہ اُسارن نوں ترجیح دتی سی۔ پبلک سیکٹر نوں پر مگھتا
 دتی گئی اتے اس دے نالو نعل نجی کھیتر نوں وی طاقت اتے سُرکھیا
 پردان کیتی گئی۔ اندرا اوراجیو کال جھگڑیاں، ٹکراواں، سُو آر تھان نعل بھر پور
 سی۔ پا کستان نوں ہیٹا کرن لئی بنگلا دیش بھوا دتا گیا۔ اسے جے
 جے کار وچ چوٹاں وچ ہونجھا پھیرو جت پراپت کرے سُرگواسی اندرا
 گاندھی دا دماغ ستویں اسمان جا چڑھیا۔ آپے چہیتیاں نوں نیڑے لاؤن
 تے گھاگ سیاستدان وٹر بیٹھے۔ اندرونی لڑائی نوں قابو کرن لئی ایسر جینسی
 لگا دتی گئی۔ پنجاب دی اکالی سیاست راجنیتک پکھ توں عقلوں ہیہی ہون
 کرے، آ بیل مَجھے مار جہی ٹکڑ، کیندر نعل لے بیٹھی۔ کیندر دی
 رائی دی ہینکڑ نوں جھولی چُکّاں نے 'اندرا از انڈیا' جھے نعریاں
 نعل عُبّارہ بنا دتا ہویا سی۔ اکالیاں دے نعل نعل پنجابیاں نوں
 وی سبق سکھایا گیا۔ پہلاں آتکواد اتے پھر بلیو سٹار اپریشن جھے
 شگن پائے گئے۔ نتیجہ مارو ثابت ہویا۔ جھولی چُکّت برقی نوں پٹھے پاؤندیاں
 تتکالین راشٹر پتی نے سارے راجنیتک اتے پارٹی اصولاں نوں چھکے ٹنگدیاں
 بہت جونیر نیتا راجیو گاندھی نوں پردھان منتری تھاپ دتا۔ گٹھے لگے
 راجنیتکاں نے اس پروارک راجنیتی دیاں جڑھاں پُٹن لئی دلی دنگیاں
 نوں کھل دتی۔ سری لنکا وچ پیس کیپنگ پھورس بھیجن توں ناراض راجنیتی
 نے راجیو گاندھی نوں دکھن دی سیاست دی بلی چڑھا دتا۔ اوس توں
 بعد بھارت دی راجنیتی وچ اجیہی اسٹھرتا واپری ہے کہ ملگوبجا سرکاراں
 بن رہیاں ہن جو کُجھ وی کر سکن توں اسسرتھ ہن۔ راجنیتی دا پوری

طرح اپرا دھیکرن ہو گیا ہے۔ غنڈہ عنصر پر بندھ نوں چلا رہا ہے۔
 بھارت دی آرٹھکتا ڈوانڈول دی سھتی وچ ہے۔ ہر وار اس نوں سرمائیدار
 مُلکاں اے جھولی اڈتی پیندی ہے اتے ہر وار اوہ اس نوں روپے
 دی قیمت گھٹاؤن لئی مجبور کردے ہن۔ اجیے موقعے وشویکرن دا پیر وپسار،
 اس دے لوکاں دے (نیتواں ادھیکاریاں دے نہیں) دھکھن وچ وادھا کر
 رہا ہے۔ نہرو پر بندھ نے اپنے اڈیوگ، وپار نوں بچاؤن لئی جو روکاں
 آند کیتیاں سن، وشویکرن نے پہلا ہلہ ہی اوناں تے بولیا ہے۔ وشویکرن
 لئی نگھری، غلام مانسکتا والے بھارتی سرمائیدار ورگ نے سونے تے
 سہاگے دا کم کیتا ہے جو ہیشاں توں ہی ودیشی مال دا دیوانہ رہا
 ہے۔ وشو آرٹھکتا دے ساہنے ساڈی آپھی آرٹھکتا جو پہلاں ہی بھرشٹاچار،
 کنباپروری، رشوتاں، گھوٹالیاں دے چکر ویو، بچ گھری دم توڑ رہی سی،
 جلدی ہی گھٹنے ٹیک گئی ہے۔ کھاداں، دوائیاں، بجلی، پانی، پیٹرول، ڈیزل
 دیاں اسان چھونہدیاں قیمتاں اتے گھٹیا کوآلٹی نے اراجکتا جہی سھتی
 پیدا کر دتی ہے۔ کھیتی باڑی اتے لگھو اڈیوگ لگ لگ کھڑوت دی سھتی وچ
 ہن۔ ٹیوبویلاں دی انھیواہ ورتوں نے زمین دوز پانی ختم ہون کنارے
 پچا دتا ہے۔ کئی کھیتراں دا پانی کھیتی جاں گھریلو ورتوں دے یوگ نہیں
 رہا۔ لوڑوں ودھ کھاداں دی ورتوں جھومی نوں بنجر بنا رہی ہے اتے
 حدوں ودھ ندینؤناشکاں اتے پیسٹیسائڈز نے واتاوارن پردوشت کر دتا
 ہے۔ اناج دے بھنڈار کھلے گوداماں وچ پئے سڑ رہے ہن، دوجے
 پاسے لوک جھکھے مہر رہے ہن۔ ونڈ پرٹالی سچارو نہیں ہے۔ انسپیکٹر
 پرٹالی نے ہر قدم تے بھرشٹاچار پیدا کر دتا ہے۔ پچھے جھے سرکار
 نے سرکاری خرید بند کرن دا فیصلہ لے لیا سی جس نے کسانیاں
 نوں آتم ہتیاواں دے لگا تے لیا کھڑھا کیتا سی۔ مڑ توں سرکاری
 خرید سدھرے ڈھنگ نعل لاگو کیتی گئی ہے تاں کتے ساہ نعل ساہ رلیا
 ہے۔ کھیتی ماہر فصلی چکر تبدیل کرن دی گہار لگا رہے ہن پر

جدوں تک سبندھت سہولتاں پردان نہیں کیتیاں جاندىاں، کسان جو کھم اٹھاؤن
 نوں تيار نہیں ہے۔ اک نوں پرئالی کارپوریٹ کھیتی لاگو کیتی جا رہی
 ہے۔ کھیتی سیکٹر کمپنیاں نوں سوئپ دینا کوئی سیانپ نہیں ہوویگی۔ بہو-قومی
 کمپنیاں کھیتی کھیتروں نوں تباہ کر دیگیں آتے ہزاراں سالوں دے قدرتی
 یتنوں نعل زرخیز بھی جھومی نوں ریتے، بحری، سیمنٹ نعل بھر دتا جائے گا۔
 بہو-قومی کمپنیاں ترنت آتے واپس مٹانے لئی جان تک تلی تے رکھ
 لیندیاں ہن۔ اوناں نوں قوم دے دورورتی پتاں نعل کوئی لاگا دیگا نہیں
 ہندا۔ کھیتی کھیتروں دی زمین نوں اوہ کالونیاں کٹ کے وچ کے منافع کما
 کے تر جاگیں۔ پچھے جھکھ مری دا شکار ہو کے جے لوک ہی نہ بچے
 تاں ایہناں کالونیاں بچ رہے گا کون آتے اک وار کھیتاں وچ وچھ
 چکا کنکریٹ کیویں ہٹایا جائے گا؟ ایہہ پرشن ہن جو ہر بڈھیجیوی نوں
 سوچنے آتے لوکاں تے سرکاراں نوں سمجھاؤنے چاہیدے ہن۔
 کھیتی سبندھی وپار نوں پتاں بھار ہو کے وی، نیتیاں نوں بدلانے وی
 ودھاؤنا چاہیدا ہے۔ بھارتی پنجاب جاں اتر پچھمی کھیتروں دے اُتپادن دی
 سبھ توں ودھیا منڈی آتے راہداری پا کستان ہے پر کیول کٹر پنھی دی
 آر بیٹھ دوویں دیش میں نہ مانوں جہی ضد پچھے اڑیل ٹٹو بنے ہوئے
 ہن۔ تھوڑھی بہت وادھ گھاٹ کر کے جاں زرے وی پا کستان نعل سبندھ سدھارنے
 چاہیدے ہن۔ پا کستانی مسلمان تاں منیا جو ہے سو ہے پر ہندو تاں
 آد کال توں ہی گھاگ وپاری ہے۔ وپارک لاج پچھے ایہہ کسے وی حد
 تک جا سکدا ہے۔ پھر ایہہ ہندو سامراج پا کستان نوں او سے ڈھنگ
 نعل ٹیکل کیوں نہیں کردا؟ ہن بھارت دا پا کستان نعل وپار عرب
 دیشاں دے وچوں دی ہو کے ہو رہا ہے۔ سدھے وپار وچ دوہاں دیشاں
 دا ہی دھن آتے سماں بچیکا، بلکہ پا کستان تھانیں ہو کے ایران عراق
 آتے عرب دیشاں تک پہنچ اسان ہو سکدی ہے۔ ڈھو آ ڈھو آئی دا خرچہ
 گھٹا، قیمتاں گھٹ کرے، بہو-قومی کمپنیاں دا مقابلہ کیتا جا سکدا

ہے۔ اسے طرح بھارت نون دکھن پوربی دیشاں نعل وپار نون ترجیح دیہی
 چاہیدی ہے۔ افغانستان، منگولیا آتے پورو سوویت یونین دے دیشاں نعل
 وپار ودھاؤنا چاہیدا ہے۔ بچل، سبزییاں آتے اناج واسطے ایہہ ودھیا منڈی
 ثابت ہو سکدے ہن۔ پنجابی کسان نون کنگ، چول دی کھیتی چھڈے ہورناں
 وپارک فصلان جویں دالاں، تیل بیجاں، مچلاں، سبزییاں، پھلاں ول پریرنا
 چاہیدا ہے۔ سرکار نون کنگ چولاں وانگ ہی ایہناں دی وی گھٹو گھٹ خرید
 قیمت تہہ کرنی چاہیدی ہے آتے سرکاری خرید دا یقین دواؤنا چاہیدا
 ہے۔ کھاداں دوائیاں دی تھان ہری کھاد اگاؤن لئی پریرنا چاہیدا ہے۔
 اس فصلی چکر نعل زمین ہیٹھا پانی وی بچ سکینگا آتے بجلی دی بچت
 وی ہووگی۔ نعل ہی انترراشٹری منڈیاں وچ جا کے وشویکرن دے فائدیاں
 نون ورتیا جا سکدا ہے۔

بھارت بھوجاتی، بھوجاشی، بھوجسجیاچاری، بھوجدھرمی دیش ہے۔ ایہہ کدے
 وی اینا لمبا سماں اکو راج تنتر وجوں بھکے نہیں رہ سکیا۔ اس دے
 سنویدھان گھاڑیاں نے اس تھہ نون دھیان وچ رکھ کے ہی کیندر نون
 ودھیرے مضبوط بنایا ہے۔ اجوکی وشویکرن دی پرکریا سٹیٹ دے پرچھاو نون
 گھٹاؤن دے نعل نعل کھیتری، سھانکتا، ذاتی، نسل، دھارمکتا جھے وکھریویاں
 نون وی گھٹا رہی ہے۔ بہو-قومی کھپنیاں دی گھٹندی انوسار بھارتی جنتا
 وچلے وکھریویں نون وی آرتھک گھٹندیاں وچ بنھ کے ڈاؤرسٹی نون ایکتا
 وچ پرورتت کیتا جا سکدا ہے۔ ہن تک بھارتی سنویدھان وچ بہت ساریاں
 ترمیم کیتیاں جا چکیاں ہن جنہاں دے ترکسنگت ہون بارے پہلاں ہی
 کافی شکت شُبھے ہن۔ ہن چاہیدا ہے کہ وشویکرن دے پرچھاواں نون دھیان
 وچ رکھ کے سنویدھان نون پُنر وچاریا جاوے۔

اگر اسیں وشویکرن دے کھت مارو پرچھاواں توں بچا ہے تاں سانوں
 سماج وچ ویاپک وشمیتاواں نون ختم کرنا ہووے گا۔ وشویکرن مکھ طور
 تے آرتھک ورتارا ہی ہے، جسنے ورلڈ ٹریڈ اور گینائیجیشن دے پرچم

تھلے سنسار پدھری آر تھکتا نوں پُئر سٹھاپت کرن دا بیڑا چکلیا ہویا
ہے۔ جو یوں پہلے پئییاں تے ذِکر آ چُکھا ہے کہ وشو یکرن وستاں،
سیواواں آتے لوکاں دا پاروڑاشٹری جاں پاروسریدی وباء آتے سچیلہ ہے۔
اس پر کریا کول بھارتی سماج دے سدھار واسطے وی کافی نیتنگت سمجھاونواں
ہن۔ وشو یکرن نوں خطرہ نہیں سمجھنا چاہیدا۔ اسدے ہاں مکھی سندرچ
نوں وی وچارنا چاہیدا ہے۔ ایہہ وی اک تھ ہے کہ گلوبلائجیشن اک
اجیہی حقیقت ہے جس نوں ویکھ کے کبوتر وانگ اکھاں میٹیاں نہیں سرنا۔
اس دا سدھے منہ مقابلہ کرنا پیہا ہے۔ سوچنا، منڈی، آتے منورنجن
اس دے مگھ تن تن ہن جنہاں دے وسٹھار دا کوئی پاراوار نہیں
ہے۔ پونجی اس دی پر مگھ طاقت ہے۔ رجواڑاشاہی دے پتن توں بعد پونجی
نے آپے پنچے پوری طرح پسا لئی ہن آتے اس دی شہ نعل وشو یکرن
راشٹری سرحداں دی مہتتا نوں گھٹا کے اکسارتا بھر پور سنسار دی سٹھاپنا
ہت یتنشیل ہے۔ ایہہ آپے مقصد وچ کنا ک کامیاب ہندا ہے ایہہ
وکھری گل ہے پر موجودہ حالات نے وجھن سمجھاونواں ساہنے لیا رکھیاں
ہن۔

بھارت وچ سول سوسائٹی دی بنتر دا کارج اچے تک وی ادھورا پیا
ہے۔ بھاریں بھارت نے لو کراچ پر نالی نوں اپنا کے اڈیوگ سٹھاپتی دا کارج
آرنج کیتا سی پر پھر وی ایہہ ویکتیواد نوں اوس حد تک لاگو کراؤن
وچ کامیاب نہیں ہوئی جتھے کمیونٹی، سوسائٹی وچ تبدیل ہو جاندی ہے۔
ایہہ پچھھی مکھاں 'چ تال واپریا سی پر بھارت وچ نہیں۔ اس دا
کارن شاید بھارت دا 'یونٹی ان ڈاؤرسٹی' والا سدھانت ہو سکدا ہے جاں
پھر اس دی سنسکرتی آتے سبھیاچارک بندھیج ہووے گا۔ جتھے وشو یکرن دی
پر کریا دے پرچلن ادھین راجسی کارجو یوجناواں دی در گھٹ رہی ہے، اوتھے
مگھ نجی طور تے منڈی دی وسط وچ تبدیل ہندا جا رہا ہے۔ جدوں
منڈی اک انسان نوں وستو تک گھٹا دندی ہے تال اوس دی وشیش سمدائے

پرتی سماجک آتے آرٹھک پر کرن وچ سبندھتا ختم ہوئی شروع ہو جاندی ہے۔ اجیہا ویکتیواد ویشیشیکرت پچھان دا محتاج ہو جاندا ہے۔

وشویکرن نے اکادمک وچارو وٹاندرے دی پورو ورتی سترچنا نوں وی ہلویا ہے۔ ہن بناں کسے پر کار دی پیٹرونا ایجیشن دے وی کوئی اکادمیشن آپنی کھوج دوارا بودھک حلقیاں وچ ناں بنا سکدا ہے، جو پہلاں سنجو نہیں سی۔ جدوں کوئی کھوجار تھی، کسے وی کھیتر وچ کارج آرنجہ کردا ہے تاں اوہ انٹرنیٹ دی سہائتا نعل سارا ہن تک دا ہویا، اوس کھیتر دا کھوج کارج ویکھ، پڑھ سکدا ہے۔ اجیہا کردیاں اوہ اوس کھیتر دے سارے کھوجار تھیاں، بدھیجیویاں دے سنپرک وچ آ جاندا ہے۔ اس طرح وشویکرن نے بدھیجیویاں نوں اپنے کھوج کھیتر وچ گلوبل پدھر دا بن جانا سنجو بنا دتا ہے۔ اس دے الٹ وشویکرن دی پرکریا نے ساڈے پنڈاں آتے ویشیشیکرت سماجک گٹاں دی ہوند واسطے خطرہ پیدا کر دتا ہے۔ اس حالات وچ منگھ کلیکے طور تے ویشیشیکرت دسہدیاں توں پرھے ہندا جا رہا ہے۔ مثال وجوں سکھاں وچ اج کل ایہہ وچار حاوی ہندا جا رہا ہے کہ بہو گنتی سکھ جوانی کیس قتل کروائی جا رہی ہے، جس نعل سکھی نوں وڈے پدھر تے ڈھاء لگ رہی ہے۔ ساڈے دیش وچ قوموں نوں دھرماں نعل جوڑن دی پرائی وادی ہے۔ اس لئی ویشیش دھرماں نوں خطرہ سوچی قوم دے سہیاچار نوں خطرہ گھوشت کر دتا جاندا ہے۔ جویں پنجاب وچ سکھی دے خطرے نوں پنجابی سہیاچار نوں خطرہ پرچاریا جان لگا ہے۔ اس دے نعل ہی پچھمی سہیاچار دیاں مانتاواں جو میڈیئے دوارا ساڈے تک پچ رہیاں ہن دے اپناؤن پرتی وی کٹروادیاں دا روایا نانہپکھی رہندا ہے، جویں ویلنٹائین ڈیا نوں، جو میڈیئے دوارا ساڈے دیش دے ریتی رواجوں وچ گھسویڈھ کر گیا ہے اتے جس نوں سو آرتھی بدنیتی تہت ہنگارا وی ملیا ہے، بھارتی پر مپرا دے الٹ اتے وروودھ سبجھ کے اس تے پابندی لاؤن دی منگ زور چھڑ رہی ہے۔ بھارتی راشٹری سوئم

سیوک سنگھ دے آگواں نے تاں ہنیںوں نوں وی ودیشی پرورتی کہہ کے
 اس دا ورودھ کیتا ہے۔ اسے طرح پچھسی طور طریقیاں توں پرچاوت
 قیشن وی آلوچنا دا وشا ہے۔ سوال پیدا ہندا ہے کہ کی ایہہ ورودھ
 کجھ کر سکں وچ کامیاب ہووے گا جاں نہیں؟ جویں پہلاں دسیا ہے کہ بہو-قومی
 کمپنیاں، راج دے پرچاوت نوں وی منفی کری جا رہیاں ہن۔ ہن اوہ
 ہی فیصلہ کردیاں ہن کہ کہڑی سہیاچارک ریت اوناں دی وپارک نیتی نوں
 صحیح بیٹھدی ہے اتے او سے نوں اُجھار کے ودھ توں ودھ منافع کھاؤنا
 ہی اوناں دا اکو اک اُدیش ہندا ہے۔

ساڈے دیش وچ جتھے پہلاں ہی وشمتاواں دا گراف بہت اُچا سی اوتھے
 وشویکرن نے ایہناں وچ ہور وی واہا کر دتا ہے۔ خاص طور تے
 پینڈو اتے شہری جیون وچلا پاڑا بہت ودھ گیا ہے انا ہی جتا
 'بھارت' تے 'انڈیا' جھے سنکپاں وچ۔ شہری جیون وچ سارا دھن اتے
 سہولتاں اکھٹیاں ہو رہیاں ہن جد کہ پنڈاں دا سویؤسنپن سسٹم ڈھیہہ
 ڈھیری ہون نعل پینڈو لوک بالکل اسہائے ہو گئے ہن۔ سوے نر بھرتا ختم
 ہون نعل پنڈو وی منڈی جاں بازار تے نر بھرتا ہو گئے ہن۔ وٹاندرا شکتی
 کیول دھن ہی ہے اتے دھن پنڈاں وچوں اڈاری مار کے شہری بنگلیاں
 دے بنیریاں دی شو بھا ودھا رہا ہے۔ پینڈو غریب تر غریب اتے شہری
 امیر تر امیر ہو گئے ہن۔ اینا ہی نہیں امیری غریبی وچلا پاڑا وی بہت
 ودھ گیا ہے۔ اک پاسے شہری وپار وچ کروڑاں دے سوڈے ہندے ہن
 دوجے پاسے پنڈاں وچ دو ویلے دی روٹی دی چنتا لگی رہندی ہے۔
 بہو-قومی کمپنیاں وچ نوکریاں کرن والیاں نوں کروڑاں روپے دے سالانہ
 پیکج مل رہے ہن اتے پنڈاں دے یوکاں لئی 'کوئی نوکری نہیں'
 دے بورڈ نظریں پیندے ہن۔ کارن ہے کہ بہو-قومی کمپنیاں دے پدھر
 دی سکھیا ہی اپنی مہنگی ہے، جس نوں پینڈو لوک پر اپت ہی نہیں کر
 سکدے۔ اک اوناں کول فیسال بھرن لئی دھن نہیں ہندا، دوجا اوناں دا

پڑھائی دا ادھار بھت کمزور ہندا ہے۔ سچ توں وڈی کمپی، انگریزی بھاشا
 دا نہ آؤنا ہے۔ انگریزی بھاشا پنڈاں دے سرکاری سکولوں وچ انگریزی
 پڑھاؤن واسطے رکھے ادھیپکاں نوں وی نہیں آؤندی تے اوہ سکول وچ
 پڑھاؤنگے کسی؟ جہڑے پنڈو پچھے شہراں قصبیاں دے انگریزی مادھیم سکولوں
 وچ پڑھن جاندے ہن اوہتوں پڑھی انگریزی دا پدھر اپنا نیواں ہندا
 ہے کہ نہ اوہ انگریزی جو گئے رہندے ہن نہ مات بھاشا جو گئے۔ دھوبی
 دا کتتا نہ گھر دا نہ گھاٹ دا والی حالت ہو جاندی ہے۔ اس طرح
 دا مترینی ماں جیہا سلوک وشویکرن دی علامت ہے۔ کتے پنڈو لوک، ویدیارتھی
 جاں بچے ہن جنہاں نوں کمپیوٹر آؤندا ہے، انٹرنیٹ اسیس کرنا
 آؤندا ہے۔ کسی وشویکرن سچ نعل اکو جیہا ورتاؤ کر رہا ہے؟ بالکل
 نہیں۔ وشویکرن وکھرتاواں آتے الگاؤ پیدا کرے گٹبندی ودھا رہا ہے۔
 سماج وادی شبداولی انوسار ہیوز آتے ہیونائس وچ کتار بندی کر رہا
 ہے۔ اس نوں یونیکٹیس پسند ہے۔ یونیک ہمیشاں تھوڑھی ماترا وچ ہندا
 ہے پر اوس کول دھن جہی طاقت ہندی ہے جو اوس نوں یونیک بناؤندی
 ہے۔ ساڈے دیش بھارت وچ وی یونیک ہنؤ ٹاٹے، برے، انبانی، بھاج آد
 جاں پھر راج نیتا، اُچ ادھیکاری جنہاں واسطے ایہہ دیش انڈیا ہے
 جس دے اوہ سوہلے گاؤندے نہیں تھکدے..... یے میرا اڈیا..... آئی لو مائی
 انڈیا.....! دوجے پاسے جو بھارت واسی ہن، اوہ اس توں بُری طرح
 اکے پئے ہن۔ زندگی توں بُری طرح نراش ہن۔ بے روزگاری دے بھنے
 پئے ہن۔ مانسکتا دُچھیڑ ہوئی پئی ہے۔ ہر ویلے لٹن مرن تے اتارو
 دوجیاں دے گل پیندے پھردے ہن۔

وشویکرن دیاں جڑھاں پھرو لئ لئی سانوں اتہاسک طور تے پچھانہ مٹنا
 پویگا۔ بھتا پچھانہ نہ وی جائے تاں وی دیش دے آزاد ہون دے سمیں
 تک ہی پہنچ جاندے ہاں۔ بھارت نے آزاد ہون توں پہلاں ہی یو. عین. او.
 دی ممبر شپ دھارن کر لئی سی۔ ایہہ ’گٹ‘ دا پھاؤنڈر ممبر ہے۔ اس

دے وشویکرن پرتی سبندھ، اس دے گٹ نرپکھ لہر دا آگو بن دے
 روپ وچ نیہت ہن۔ اس نے کامنویلدھ نعل سانجھ پا کے اپنے بستیکار
 انگلینڈ نعل وی سبندھ نہیں وگاڑے۔ ٹھنڈی جنگ دے دنال وچ اس نے
 آپنی آرتھکتا دا ابستیکرن کردیاں سوویت یونین نعل ہت جوڑ لئے سن
 جس نے لاج ادھارت وپار دی تھاں سماج وادی سدھانتاں انوکول انترراشٹری
 سانجھیداری آتے اکسارتا نوں نہایا سی۔ سوویت یونین دے ٹٹن اُپرنت
 بھارت نے آپنا نوال، دکھرا وشویکرن سبندھی ایجنڈا تیار کیتا ہے جو
 لبرلائجیشن آتے پرائیویٹائزیشن ہے۔ جتھوں تک پرائیویٹائزیشن دا سبندھ
 ہے، جو اج کل بہت پرسدھ ہے آتے ساڈے دیش دے نیتا آتے اُچ ادھیکاری
 آپنے نجی لاجھاں ہت، جویں پہلاں وی دسیا جا چکا ہے، سرکاری اداریاں
 نوں نجی ہٹھاں وچ دینی جا رہے ہن، جس دا کارن ایہہ دسیا جا
 رہا ہے کہ ایہہ سرکاری ادارے فیل ہو چکے ہن جد کہ اصلیت کجھ
 ہور ہے۔ ہرکیشن سنگھ مہتہ انوسار، اوجھارت دیاں اُچ درجے دیاں پنجہ
 سرکاری آتے پنجہ نجی کمپنیاں دے اُتپادان دا اُدیوگ آتے آرتھک
 کھوج کیندر نے ادھین کیتا ہے۔ نتیجہ دسا ہے کہ جتھے سرکاری اداریاں
 نے تیراں پرتیشٹ منافع کمایا سی اوتھے نجیکرن ادھین کمپنیاں نے پونے
 باراں پرتیشٹ منافع دکھایا سی۔ (گلوبلائزیشن وچ چین تے انڈیا : ۸۰) اس
 طرح ویکھن وچ آوندہ ہے کہ جبکہ نیکونیتی نعل پبلک اداریاں نوں
 چلایا جاوے تاں ایہہ نجی کھیتر نالوں ودھیرے لاپے وند ثابت ہو سکدے ہن
 پر ساڈے علاہ افسراں آتے نیتاواں نوں تاں رشوت آتے دلالی چاہیدی
 ہے، ادارے، لوک آتے دیش پین ڈھٹے کھوہ وچ۔ ایہہ ایڈے ناشکرے ہن
 کہ بھاویں ایہناں دیاں نوکریاں ایہناں اداریاں دی آمدن تے ہی سونے
 دے آندے دین والیاں مُرغیاں بنیاں پئیاں ہن پر ایہہ پھر وی اکو
 دن وچ ہی سارے آندے ہتھیا لینا چاہندے ہن۔ نجیکرن دا اک ہور
 مارو پکھ ایہہ ہے کہ چنگے بھلے چل رہے اداریاں نوں پہلاں آپ ہی

'سِک' کر دتا جاندا ہے پھر اوس دا نِجیکرن کرن دی پرکریا شروع
 کر دتی جانندی ہے۔ گھوکھ پڑتال کیتی جاوے تاں پتہ لگدا ہے کہ اجیھے
 سِک ادارے، اُچ ادھیکاریاں اُتے نیتاواں ولوں آپنے ہی بھائی بھتیجیاں
 نوں وچ دتے جاندے ہن جاں جے کوئی ہور خریددار ہے تاں وچ آپنے
 حصے پتیاں رکھ لئے جاندے ہن۔ کمیشن وکھ لے لیا جاندا ہے۔ اس
 طرح دیش دی آرٹھکتا نوں کرایے پایا جا رہا ہے۔ جدوں ایہہ ادارے
 ودیشی کمپنیاں ولوں خرید لئے جاندے ہن تاں دیش دی اُدیوگ کمر
 ٹنڈی ہے۔ اجیھی صورت وچ وشویکرن دیش دی آرٹھکتا لئی تباہکن ہے۔
 نجی کھیتر دا نویش کوئی ماڑی گل نہیں ہے بھاویں ایہہ سودیشی ہووے
 جاں ودیشی، اس نعل آرٹھک پرکریا نوں جُنیش ملدی ہے۔ اصل وچ
 لوڑ ہے لوکاں دی کھپت شکتی جاں خرید شکتی ودھاؤن دی۔ اس واسطے آمدن
 دے سروتاں دا پُندر دھارن کرن دی لوڑ ہے، جس نعل کُرت شکتی وچ
 وادھا ہووے گا۔ سکھیا دے کھیتر ول وی دھیان دین دی لوڑ ہے۔ تکنیکی
 اُتے وچاردھارک یوگتا واسطے اک تاں سنسٹھاواں دی گتتی اُتے معیار
 ودھایا جاوے دوجے اچھوں یوگتا پراپت سکھیارتھیاں نوں آپنے ہی دیش
 وچ کَم تے لایا جاوے۔ برین ڈرین نوں روکیا جاوے اُتے اس دی
 تھال اُچ کوالٹی دا اُتپادن برآمد کیتا جاوے۔ جدوں ساڈے ہی دیش وچ
 پڑھے بئے انجینیر ودیش جا کے نوکریاں پراپت کر لیندے ہن اُتے
 اوناں دوارا تیار کیتا مال اسیں درآمد کردے ہاں تاں اس نعل بھارت
 جھے دیش نوں دوہرا، تیہرا نُقصان ہندا ہے۔ اس دے نعل ہی سسال
 سکیل اُدیوگ اُتے کھیتی اُتپادناں سبندھی وشویکرن دا روایا کیہو جیہا
 رہے گا ایہہ وی وچار ہت مسئلہ ہے۔ ایہناں چھوٹے اداریاں نوں ودیشی
 اُتے سودیشی دوہاں طرح دیاں وڈیاں بھوکومی کمپنیاں توں گنجیر خطرہ
 بنیا ہویا ہے۔

کسی وشویکرن دی پرکریا دے مارو پکھاں توں بچن دا کوئی حل ہے؟

جواب ایہو ہی ہو سکدا ہے کہ اس واسطے لہجے سمیں دی یوجنا لوژیندی ہے۔ بھارت دیش وچ اینی جھوگوک و لکھنتا ہے کہ وچن کھیتراں لئی وچن نیتیاں گھڑنیاں پینگیالں۔ اس پکھ توں کجھ نقطے وچارادھین ہن جویں پہلا تھ تال ایہہ ہے کہ سرکار نوں بہت سچیت ہونا چاہیدا ہے۔ کیول سرکاری ادریاں دا نجیکرن کرے ہی مسئلہ حل نہیں ہون۔ ایہہ گھوکھ کیتی جاوے کہ فیل ہوئے سرکاری ادارے نجی ہتھاں وچ جا کے کامیاب ہو جاندے ہن کیوں اتے کیوں؟ دوسرا وچارن یوگ نقطہ ایہہ ہے کہ بھارتی شاسن پرٹالی وچ کیندریواد نوں گھٹ کرے راج سرکاراں نوں ودھ ادھیکار دتے جان۔ سنگھی راج پرٹالی، لگ پگ امریکہ وانگ ہی لاگو کیتی جاوے۔ راج سرکاراں آپنیاں سھانک لوڑاں، مصیبتاں نوں ودھیرے چنگی طرح حل کر سکدیاں ہن۔ پنچائتاں اتے میونسپل کمیٹیاں نوں ودھ ادھیکار دے کے آپنے وئی سروت پیدا کرن اتے منافعے نوں آپنی مرضی نعل آپنے لوکاں واسطے خرچ کرن، پر بندھ نوں سٹیوگ ڈھنگ نعل چلاؤن دی کھل دے دینی چاہیدی ہے۔ ضلع پریشد اک اجیہی سنسھا ہے جو ضلع پدھر دے پر بندھ دی ذمہ واری اسانی نعل سنجال سکدی ہے۔ سہال سکیل اڈیوگ نوں اس یوگ بنایا جاوے کہ اس دوارا کیتا اُتپادن بھوکومی کمپنیاں دا مقابلہ کر سکے۔ مڈھلی سکھیا وچ سدھار لئی سخت قدم چلے جان اتے ہر ودیارتھی نوں مات بھاشا دے نعل نعل انگریزی وچ وی پرکٹ بنایا جاوے۔ دیش دے کسے وی حصے وچ جے کتے رجواڑا شاہی رہ گئی ہے تال کھیتی باڑی نوں اس توں مُکت کیتا جاوے۔ کارپوریٹ کھیتی نوں سدھارے پرچلت کیتا جاوے۔ آمدن دے سادھناں وچوں پاڑا گھٹایا جاوے۔ ٹیکس اُگرہن پرٹالی نوں سچارو ڈھنگ نعل لاگو کیتا جاوے۔ بھرسٹاچار نوں جڑھ توں ختم کیتا جاوے۔ اس واسطے سزاواں بہت سخت کیتیاں جان۔ نیاں پرٹالی نوں بہت سرل اتے تیز کیتا جاوے۔ نیاں ترنت ملنا چاہیدا ہے۔ اپرادھی کدے وی بخشیا نہیں جانا چاہیدا۔ بھارتی نیاں پالکا دی مانسکتا کہ بے گناہ نوں سزا

نہیں ملے چاہیدی اس بدے بھاویں اپرا دھی وی بچ رہے نوں بدل کے
کہ اپرا دھی کدے وی بچنا نہیں چاہیدا بھاویں اس پرکریا بچ کوئی بے گناہ
وی قربان ہو جاوے، بنا دینا چاہیدا ہے۔ سخت آتے پر بھاوی فیصلے لے
کے اوناں دی پوری پہریداری کرن نعل ہی ساڈا دیش وشویکرن دیاں
کٹل نیتیاں نوں نٹھ پا سکیگا آتے بھر وشویکرن دا چھل چکھن دا
آند وی مان سکیگا۔

“““““